

Asia: VN/25041/2020

Henkilötunnusjärjestelmän uudistamista koskevat säädös- ja muut ehdotukset

Luonnos hallituksen esitykseksi

Yleiset huomiot esityksen tavoitteista

Esityksen tavoitteet tukevat työperäisen maahanmuuton edistämistä, kansalaisten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä tietosuojaa pienentäen väärinkäytösten riskiä. Jatkossa hetusta ja yksilöintitunnuksesta ei pysty tunnistamaan henkilöön liittyviä tietoja.

Huomiot mahdollisuuteen saada henkilötunnus jo Suomessa oleskeluun oikeuttavaa lupaa tai rekisteröintiä koskevan hakemuksen perusteella (1. lakiehdotuksen 9 ja 22.2 §)

Työvoiman saannin ja osaamisen turvaamiseksi maakunnalle ja kunnille työperäinen maahanmuutto ja kansainvälisten opiskelijoiden työllistyminen on saatava nykyistä joustavammaksi. Uudistus auttaa osaltaan opiskelijoiden tai töihin muuttavien henkilöiden ja perheiden integroitumista yhteiskuntaan (esim. varhaiskasvatukseen ja peruskouluun kirjautuminen, asiointi viranomaisten kanssa, yrityksen perustaminen).

Huomiot mahdollisuudesta tallettaa ulkomaalaisen henkilön tiedot väestötietojärjestelmään ulkoisen palveluntarjoajan oleskelulupa-asiassa tekemän henkilöllisyydestä varmistumisen perusteella (1. lakiehdotuksen 22.3 §)

Kuten edellä.

Etärekisteröintimenettelyä koskevat huomiot (1. lakiehdotuksen 9 a–9 d ja 34 a §)

Kuten edellä.

Yhdenvertaistaa maassa olevat ja maahan tulevat mahdollistaen samat sähköiset palvelut.

Sukupuolineutraalia henkilötunnusta koskevat huomiot

Kansalaisten yhdenvertaisuus ja tasa-arvo on jokaisen kansalaisen perustuslaillinen oikeus ja sen toteutumista tulee parantaa jatkuvasti epäkohtien esille noustua.

Uutta yksilöintitunnusta koskevat huomiot

Tärkeää olisi, että se olisi yhteensopiva nykyisen hetun kanssa. Tietojärjestelmille ei tulisi näin merkittäviä muutoksia ja kustannuksia.

Muut hallituksen esitystä ja alustavaa asetuluonnosta koskevat huomiot

Uudistuksesta johtuvista tietojärjestelmien muutoksista syntyy kunnille kustannuksia (koskien tietojärjestelmät, sovellukset ja muut kustannukset mm. lomakkeet, prosessimuutokset, koulutukset, viestintä). Tietojärjestelmien muutokset vaativat henkilötyötä ja ohjeistuksen uudistamista.

Kunnille aiheutuvat kustannukset tulee valtion korvata.

Kysymys vain ministeriöille: Seuraako esitykseen sisältyvistä muutosehdotuksista muutostarpeita hallinnonalanne lainsäädäntöön? Jos kyllä, mihin lakeihin muutoksia on tarpeen tehdä ja onko muutokset tarpeen sisällyttää esitykseen liitelakeina?

-

Informaatio-ohjauksen suunnitelma

Ovatko toimenpidesuositukset oikean suuntaisia? Mitä pidätte erityisen hyvänä tai mitä pidätte tarpeettomana?

Henkilötunnusta käytetään väärin useissa yhteyksissä. Henkilön tunnistamiseksi henkilön sähköinen tunnistaminen on kestävin ja turvallisin ratkaisu. Mutta suosituksen mukaisesti on tärkeää, että henkilötunnusta ei käytetä henkilön tunnistamiseen. Erityisen tärkeää vahvan sähköisen tunnistamisen ja muiden luotettavampien tunnistustapojen käytön lisäämisessä on laaja ja toistuva viestintä kansalaisille ja rganisaatioille luotettavimmista tunnistusvälineistä.

Työryhmä suosittelee keskustelun avaamista Kela-kortin ja henkilökortin toiminnallisuuksien yhdistämisestä ja henkilökortin saatavuudesta yhdenvertaisesti

kaikille kansalaisille. Sähköisen tunnistamisen rinnalle käyntiasiointiin tarvitaan toinen luotettava tunnistautumisen menetelmä. Kaikki kansalaiset eivät käytä sähköisiä palveluja. On kannatettavaa, että selvitetään kela-kortin ominaisuuksien laajentamista ja sen käyttämistä tunnistautumisessa sähköisen tunnistamisen rinnalla. Olisi suotavaa, että henkilön tunnistautumiseen ja asiointiin yksilöllä olisi mieluiten yksi kortti. Suosituksessa todetaan, että henkilökortin saaminen on myös mahdollista vähävaraisille Kelan maksusitoumusmenettelyn kautta. Maksusitoumuksen myöntäminen Kelasta

henkilökortin tai passin hankintakuluihin edellyttää, että hakijalla on oikeus perustoimeentulotukeen ja kyseinen asiakirja on hakijalle välttämätön. Henkilökortin hinta voi olla joillekin kansalaisryhmille esteenä sen käyttöön, vaikka henkilö ei olisi sosiaalipalvelujen asiakas. Kela-kortti on kansalaisille maksuton. Olipa toissijainen tunnistautumisen menetelmä mikä tahansa, on sen oltava hinnaltaan kansalaisille mahdollisimman edullinen, mieluiten

kuitenkin maksuton. Maksuttomankin kortin hankinnasta syntyy kuntalaisille valokuvauksen kustannuksia ja mahdollisia matkakuluja, jos ko. palvelua ei omassa kunnassa ole. Suosituksessa todetaan, että yhä useammalla on mahdollisuus saada vahva sähköinen tunnistusväline ja sitä kautta

myös palveluntarjoajien on helpompi vaatia vahvaa sähköistä tunnistusta palvelussaan. Uudistuksen lopputuloksena ei saa syntyä kansalaiselle

tilannetta, että sähköisen tunnistuksen vaatiminen estää palvelun käytön. Suosituksissa on mainittu, että ratkaisut edellyttävät tunnistusta tekeviltä tahoilta

teknisten integraatioiden toteuttamista ja työryhmä katsookin, että on tärkeää tehdä uuden tunnistustavan käyttöönotto tunnistajille mahdollisimman helpoksi. Tämä on erittäin tärkeä ottaa huomioon uudistuksessa. Suosituksessa on tunnistettu organisaatioille syntyvä lisätyö, kuten ohjeistusten

uudistaminen ja muutosten ennakoitavuuteen liittyvä viestintä toimijoille. Erittäin tärkeä eri toimijoiden osallistamisen näkökulmasta on työryhmän suositus, että vastuuviranomaisten tulisi järjestää eri toimialoille yhteisiä, alan etujärjestöjen kanssa suunniteltuja keskustelutilaisuuksia, työpajoja tai viestintäkampanjoita, jossa tuodaan esille henkilötunnuksen tunnistamiskäyttöön liittyviä haasteita, riskejä ja oikeita

menettelytapoja. Näemme, että DVV:n organisoimalla valtakunnallisella digituella olisi roolitunnistamistapojen neuvonnassa ja viestinnässä.

Millä muilla toimenpiteillä henkilötunnuksen kysymistä ainoana tunnistustapana voitaisiin ehkäistä sähköisessä asiointissa, käyntiasioinnissa ja puhelinasioinnissa?

Ei lausuttavaa.

Mitä säädösmuutostarpeita tai ohjeistuksia tunnistatte eri toimialoilla tai palveluissa, jotta henkilötunnuksen kysymistä ainoana tunnistustapana voitaisiin ehkäistä?

Ei lausuttavaa.

Mitä säädösmuutostarpeita tunnistatte, että tunnistustapahtuma olisi tarpeeksi luotettava palvelutapahtumaan nähden ja näettekö tarvetta velvoittaa laajemmin vahvan sähköisen tunnistamisen käyttöön (millä toimialoilla, missä palveluissa)?

Mikäli prosessissa tunnistaminen on myöhemmässä vaiheessa tehtävissä, asioiden vireille laitossa ja asioiden käsittelyn alkuun panemisessa ei pitäisi tarvita vahvaa sähköistä tunnistamista.

Henkilötunnuksen vaihtamiskynnyksen madaltamista koskeva arviomuistio

Kommentit muistioon

Arviomuistio suhtautuu asiaan kriittisesti tuoden esille asioita, jotka tulee huomioida, kuten esim. yksilöiltä vaadittavat toimenpiteet asiakirjoihin tarvittavista muutoksista ja tietojärjestelmiin tarvittavat muutokset.

Sarlomo Sirkku
Imatran kaupunki - Konsernipalvelut

